

N:o 49.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 5 Maj 1886.
— — — — Andra Kammaren den 5 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag angående renmärken.

(Särskilda Utskottets Utlåtande N:o 1.)

Till Konungen.

I nådig proposition den 11 December förlidet år har Eders Kongl. Maj:t till Riksdagens antagande öfverlemnadt förslag till lag angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige och till lag angående renmärken. Riksdagen, som vid pröfningen af detta ärende funnit sig böra godkänna de grundsatser, hvarpå de föreslagna lagarne blifvit byggda, har icke heller i afseende å deras särskilda bestämmelser funnit skäl till hufvudsakliga ändringar och har för den skull i hufvudsakliga delar antagit berörda lagförslag.

Endast i nedannämnda stycken har Riksdagen ansett ändring böra ske. Hvad först angår förslaget till

Lag angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige,

är i dess 2 §, senare momentet, Lapparne medgifven rätt att utom Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker samt de i Jemtlands län för Lapparne afsatta land taga torra träd och vindfällen, en- och videbuskar samt, för tillfälliga behof, växande löfträd. Då dels detta stadgandes

syfte ej kunnat vara att tillägga Lapparne nämnda rätt utom berörda områden annorstädes än å de trakter, der de enligt 1 § ega att uppehålla sig med sina renar, dels deras befogenhet att taga växande löfträäd ej torde böra omfatta jemväl inegor, har en häraf motiverad ändring skett i redaktionen af momentets första mening.

Lagförslaget 15 § stadgar regressrätt för de Lappar, som fått deltaga i gemensam skadeersättning enligt 13 §, mot annan eller andra Lappar, hvilka till äfventyrs jemväl bort deltaga deri. Tiden för anhängiggörande af regresstalan har Riksdagen ansett lämpligare än i paragrafens sista sats skett böra bestämmas till ett år från det laga kraftegende utslag fallit eller förlikning träffats angående skadeersättningens utgifvande, hvadan lydelsen af denna sats ändrats i enlighet dermed.

Uti 22 §, senare momentet, är Lapparne förbjudet att till annan upplåta rätt till jagt och fiske å de för dem afsatta land, men har, för de fall att upplåtelse af rätt till jagt eller fiske å dylikt land finnes kunna ske utan skada för Lapparne, bemyndigande lemnats Konungens Befallningshafvande att, der de Lappar, hvilka ega rätt att å landet uppehålla sig, dertill samtycka, tills vidare tillåta annan att emot afgift å landet utöfva jagt eller fiske. Men då dels vilkoret af Lapparnes *samtycke* förefallit vara i viss mån sväfvande, ity att det hvarken är tydligt, huruvida *alla* Lappar, som ega rätt att uppehålla sig å det ifrågavarande landet, skola samtycka, eller lagförslaget anger någon form för detta samtyckes inhemtande, dels jagten och fisket torde böra betraktas som under alla omständigheter väl behöfliga binäringar till renskötseln, hvarför upplåtelse deraf till annan icke borde ske så, att derigenom blefve utesluten rätt för Lapparne att fortfarande sjelfve deraf begagna sig, har Riksdagen ansett den ändring i ifrågavarande stadgande böra vidtagas, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes berörda tillåtelse icke göres beroende af ofvan omförmälda samtycke, utan att de Lappar, hvilka ega rätt att med sina renar å landet uppehålla sig, blifva, innan tillåtelsen meddelas, hörde i ärendet, samt att tillåtelsen icke sträckes vidare än till rätten att jemte dessa Lappar sjelfve å landet utöfva jagt och fiske. I enlighet härmed har för den skull lydelsen af senare momentet i 22 § blifvit ändrad.

Vidkommande derefter förslaget till

Lag angående renmärken,

har detsamma endast i två delar ansetts icke vara fullt tillfredsställande. Der saknas nemligen bestämmelse, huru förfaras bör, om emellan

de tider, då fastställelse af renmärke kan sökas, till följd af arf eller annat laga fång uppstår behof af märkes anbringande å renar. Detta behof har man emellertid ansett kunna afhjelpas, om fordran på fastställelse icke i lagens 1 § uppställles så, att den omfattar alla slags märken å renar, utan inskränkes så, att tillfälligt märke kan anbringas utan att tillämplighet af 4 §:ns straffbestämmelse inträder. En sådan inskränkning, hvilken äfven med hänsyn till det hos Lapparne rådande bruk i afseende å märkning af renar kan anses lämplig, sker, om i första meningen af 1 § ordet »renmärke» utbytes mot »märke i rens öron», samt såsom en följd deraf uti 4 § i stället för ordet »ren» insättes: »rens öron» och ordet »renmärke» utbytes mot »märke». I enlighet härmed har Riksdagen beslutat ändring i nämnda paragrafer af lagen.

Det i lagens promulgationsstadgande använda uttrycket: »fortfarande brukar icke fastställt renmärke, som af honom var användt då lagen trädde i kraft», har synts så till vida vara dunkelt, som deri kan inbegripas *såväl* att renegaren låter sådant märke, som nämnt är, sitta kvar å ren, hvilken förr än renmärkeslagen träder i kraft blifvit dermed märkt, *som äfven* att han fortsätter med att å renar anbringa detta märke. Då meningen ej kan vara, att annat än det senare skall vara med straff belagdt, har Riksdagen ansett orden »fortfarande brukar» i det anförda uttrycket böra utbytas mot: »anbringar eller låter anbringa».

Slutligen har med hänsyn till de olika förhållandena i fråga om Lapparne i Jemtlands län, å ena, och öfriga orter, der Lapparne ega att med sina renar uppehålla sig, å andra sidan, Riksdagen funnit den i förslaget till lag angående Lapparnes rätt till renbete angifna tid, då lagen skall träda i kraft, eller den 1 Januari 1887, böra i fråga om nämnda län framflyttas till den 1 Januari 1889, utom hvad angår lagens 19, 23 och 24 §§, hvilka röra ändring af de områden, hvarinom Lapparne skola ega att med sina renar uppehålla sig, samt områdenas utvidgning dels genom upplåtande af kronoparker till renbete, dels genom expropriation af jord, som tillhör enskild.

I öfverensstämmelse härmed har jemväl tiden för renmärkeslagens tillämpning blifvit i fråga om Jemtlands län framflyttad till den 1 Januari 1889, hvarjemte den ändring i öfrigt uti tidsbestämmelsen i lagens slutmening vidtagits, som häraf blifvit en följd.

Af anförda skäl har således Riksdagen ej kunnat bifalla Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag oförändrade, men deremot för sin del beslutat följande

1:o.

Lag angående de svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige.

1 §.

Lapparne äro berättigade att, under iakttagande af de i denna lag meddelade föreskrifter, uppehålla sig med sina renar icke allenast inom Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker och å de för dem inom Jemtlands län afsatta land, utan äfven å de trakter i öfrigt, hvilka de efter gammal sedvana hitintills hafva besökt, och att der betjena sig af land och vatten till underhåll för sig och sina renar. På enskildes egor, belägna utom Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker eller inom de delar af dessa lappmarker, som vid redan förrättad eller framdeles skeende afvittring förklarats tjenlige för odling, må dock Lapparne utan vederbörande jordegares eller brukares samtycke uppehålla sig endast under Oktober, November, December, Januari, Februari, Mars och April månader, der ej sådana egor vid afvittringen bibehållits jemväl såsom renbetesland, eller ovanliga väderleksförhållanden utgöra hinder för flyttningen. Öfverträdelse af hvad sålunda stadgats straffes med böter till belopp första gången af högst fyratio kronor och annan gång af högst dubbelt.

2 §.

I Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker samt å de i Jemtlands län för Lapparne afsatta land ega Lapparne att till eget behof utan betalning använda skogen. Å sådana områden i nämnda lappmarker, som ej för Lapparne bibehållas, må de icke för uppförande eller ombyggnad af bostad, visthus eller stängsel taga växande träd annorlunda än efter anvisning eller utsyning, som skall kostnadsfritt lemnas dem af vederbörande skogsbetjent; dock ega Lapparne, der stängsel vid deras visten blifvit olofligen bortfördt eller gjordt obrukbart, att till uppförande af nytt stängsel utan anvisning eller utsyning taga äfven växande träd.

Å de trakter utom Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker samt de i Jemtlands län för Lapparne afsatta land, der Lapparne enligt 1 § ega uppehålla sig med sina renar, må Lapparne taga endast torra träd och vindfällen, en och videbuskar samt, för tillfälliga behof, å utmark växande löfträd. Der skogen tillhör staten, erlägges härför ingen

betalning. Ej heller erlägges betalning för torra träd och vindfällen samt en och videbuskar i enskild man tillhörig skog. För växande löfträd, som Lapparne taga ur sådan skog, skall deremot, der egaren det påfordrar, gifvas en billig ersättning, som i brist af åsämjande bestämmes af tre gode män, af hvilka hvardera parten utser en och dessa tillkalla den tredje. Treddas endera parten att utse god man, eller kunna de utsedde ej enas om valet af den tredje, ege Konungens Befallningshafvande att på begäran god man i stället utse. Emot gode människens beslut må talan ej föras.

3 §.

Lapp, som tager mera virke än till hans eget behof erfordras, eller som öfverträder det i 2 § gifna förbud att utan anvisning eller utsynning taga växande träd, straffes med böter högst fyratio kronor, der ej förseelsen efter allmän lag medför högre ansvar.

Virke, som Lapparne vid deras visten lagligen användt till kåtor, stängsel eller annat varaktigt bruk, må ej af jordegaren utan Lapparnes samtycke bortföras eller göras för dem obrukbart. Jordegare, som här emot bryter, straffes, der ej förseelsen efter allmän lag medför högre ansvar, med böter högst fyratio kronor.

4 §.

Lapparne må icke förmenas att flytta med sina renar emellan de för dem afsatta land; vare dock skyldige att vid flyttning öfver enskild mark taga väg, der minsta skada förorsakas; och ege Konungens Befallningshafvande att, der tvist uppstår, bestämma hvar flyttningväg må tagas.

Genom rödjning eller uppodling af jord eller uppförande af hägnader må Lapparne ej beröfvas sådana gamla renvägar, som fortfarande äro för dem behöfliga.

5 §.

De för Lapparne afsatta land och sådana områden i Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker, som genom afvittring eller annan åtgärd för Lapparne särskildt bibehållas, skola delas i lappbyar. Inom lappby må ej andra Lappar sommartiden uppehålla sig med sina renar än de, hvilka sjelfva erhållit rätt dertill, eller hvilkas förfäder tillhört lappbyn eller egt rätt att vistas inom dess område.

Konungens Befallningshafvande åligger att, efter det de Lappar, hvilkas rätt är i fråga, blifvit hörda, verkställa indelningen i lappbyar. Konungens Befallningshafvande ege ock, der så nödigt finnes, att, efter det Lapparne blifvit hörda, förena två eller flera lappbyar till en lappby eller fördela en lappby i två eller flera.

6 §.

Vill Lapp erhålla rätt att med sina renar flytta till annan lappby, ingifve ansökan derom jemte uppgift om antalet af sina renar till Konungens Befallningshafvande i det län, der lappbyn är belägen, foge ock vid ansökningen afklipp af renmärke, som är åsatt de renar, med hvilka han vill inflytta. Öfver ansökningen låte Konungens Befallningshafvande inför Häradsrätten höra Lapparne i denna by, infordre ock från kronobetjeningen samt, der särskild uppsyningsman finnes tillsatt för upprätthållande af ordning inom lappväsendet, från denne fullständig utredning, huru vida utrymmet i lappbyn medgifver inflyttningen. Finnes utrymme och pröfvas inflyttningen lämpligen kunna ske, meddele Konungens Befallningshafvande sökanden rätt att inflytta; skolande Konungens Befallningshafvande, der Lapp, hvilken sålunda erhållit rätt till inflyttning, förut tillhört lappby inom annat län, underätta Konungens Befallningshafvande i detta län om det beslut, hvarigenom inflyttningen blifvit beviljad.

7 §.

Finner Konungens Befallningshafvande, att inom en lappby flera Lappar ega rätt att vistas med sina renar, än lägenhet finnes, så att trängsel derigenom uppstår eller skada å kringliggande trakter förorsakas, ege Konungens Befallningshafvande, efter det Lapparne så väl i denna lappby som i den eller de lappbyar, dit inflyttning kan ifrågakomma, blifvit inför Häradsrätt hörda och erforderlig utredning i öfrigt blifvit åstadkommen på sätt i 6 § sägs, hänvisa det öfverskjutande antalet till närmaste lappby, der utrymme finnes och dit inflyttning utan olägenhet kan ske. Skall på grund af bristande utrymme någon hänvisas till annan lappby, ege den Lapp företrädesrätt att qvarstanna, hvilken uteslutande eller hufvudsakligen har egna eller andra Lappars renar under sin vård, framför den Lapp, hvilkens renhjord uteslutande eller till hufvudsaklig del tillhör bofaste; och ega af de Lappar, som uteslutande eller till hufvudsaklig del hafva egna eller andra Lappars

renar under sin vård, de företrädesrätt att qvarstauna, som sjelfve eller hvilkas förfäder längst tillhört lappbyn eller inom dess område haft rätt till bete för sina renar.

Hänvisas Lapp att med de renar, som äro under hans vård, flytta till annan lappby, förelägge Konungens Befallningshafvande honom vid vite att inom viss tid hafva verkställt flyttningen. Tredskas Lapp att fullgöra hvad honom sålunda blifvit ålagdt, ege Konungens Befallningshafvande fälla honom till vitet samt förelägga honom ny tid och förhöjdt vite.

Har Lapp, hvilken blifvit till vite fäld, då vitet skall uttagas, under sin vård renar tillhörande annan, inå jemväl dessa renar tagas i mät för vitets gäldande, så framt Lappen fortfarande vistas inom den lappby, hvarifrån han skolat afflytta eller, derest han flyttat till annan lappby, ej visas kan, att renarne icke voro under hans vård, när vitet honom förelades.

8 §.

Var der å trakt, der Lappar, som flytta emellan Sverige och Norge, uppehålla sig med sina renar, antalet renar vintertiden större, än trakten väl kan emottaga, och blifver förty enligt Förordningen den 6 Juni 1883 rörande de Lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, af Konungen bestämdt, att distriktsindelning i sådan trakt eller anmälningsskyldighet för norska Lappar, som dit inflytta, bör ega rum, skall hvad i nämnda förordning i sådant hänseende stadgas tillämpas äfven på svenska Lappar i den utsträckning Konungen förordnar.

9 §.

Uti hvarje lappby skola Lapparne inför länsmanen inom sig välja en ordningsman.

Ordningsmanen åligger:

1:o) att förskaffa sig kännedom om de till byn hörande Lappars uppehållsställen under de särskilda årstiderna samt att, i händelse det skulle visa sig, att andra än de Lappar, som tillhöra byn, inom dess område föra renar på bete, detta anmäla hos länsmanen eller ock hos uppsyningsmanen, der sådan finnes;

2:o) att tillhålla Lapparne att noga bevaka sina renar, samt att söka utreda, genom hvilkens eller hvilkas renar angifven skada å bofastes egor blifvit förorsakad;

3:o) att söka befordra god ordning inom lappbyn och för länsman-
nen eller uppsyningsmannen anmäla, när något deremot stridande före-
kommer, samt att i öfrigt lemna länsmanen och uppsyningsmannen
erforderligt biträde;

4:o) att för allmän åklagare eller uppsyningsman anmäla förseelser
mot lagen angående renmärken;

5:o) att vid uppkommande tvister, så väl emellan Lapparne och de
bofaste som emellan Lapparne inbördes, söka bilägga desamma;

6:o) att inställa sig vid Häradsrätt, när de till lappbyn hörande
Lappar skola inför Rätten höras i ärenden, som röra dem gemensamt;
samt att likaledes närvara vid de mantalsskrifningar, uppborädsstämmor
eller andra allmänna sammanträden, som hållas med Lapparne, och, när
så erfordras, dervid uppgifva antalet renar, som beta inom lappbyns
område, och dessas egare, äfvensom särskildt antalet af de skötnings-
renar hvar och en Lapp har under sin vård.

Ordningsmannen utses för en tid af sex år, med rätt för den ut-
sedde att efter två år eller ock dessförinnan vid laga förfall från befatt-
ningen afgå. Konungens Befallningshafvande ege att, när så skäligt
pröfvas, före tjenstgöringstidens utgång ordningsman entlediga.

Till Konungens Befallningshafvande skall länsman ofördröjligen in-
sända uppgift på de Lappars namn och vanligaste uppehållsställen, som
inom de till hans distrikt hörande lappbyar blifvit till ordningsmän
utsedde; och låte Konungens Befallningshafvande i länskungörelserna
derom meddela underrättelse.

10 §.

1. Förorsaka Lapparnes renar i Norrbottens eller Vesterbottens
läns lappmarker under tiden från och med den 1 Juni till den 1 Sep-
tember eller i annan trakt från och med den 1 Maj till den 1 Oktober
skada å växande eller afskuren gröda på åker, äng eller sådana utängs-
slätter, hvilka antingen äro inhägnade eller, utan att vara inhägnade,
år efter annat varit till höfångst brukade och dertill brukas, samt genom
hässjor, diken, rödjning eller på annat sätt tydligen framträda såsom
utängsslätter, skall skadan ersättas af egaren eller egarne till de renar,
genom hvilka skadan skett.

2. Sker sådan skada genom Lapparnes renar å annan tid än här
ofvan sägs, skall skadan ersättas af renarnes egare, så framt den, hvilken
vården om renarne ålegat, uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet vid
renarnes bevakning varit dertill vållande.

3. Sker genom Lapparnes renar skada å annan utmark än utängsslätter, hvarom här ofvan sägs, och egde ej Lapparne att, när skadan skedde, å den utmark uppehålla sig med sina renar, vare lag som i 2 mom. sägs.

11 §.

Der inom Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker eller inom den del af Jemtlands län, hvarest hemmanen blifvit skattlagda enligt den för Vesterbottens läns lappmarker före år 1873 gällande metod, slaget och bergadt hö å äng eller utängsslätter, hvarom i 10 § sägs, icke förvaras i lador utan i stackar eller hässjor, vare ej egaren berättigad till ersättning för skada, som derå förorsakats af renar, så framt ej antingen stacken eller hässjan varit försedd med sådant stängsel, som af Konungen blifvit förordnad, eller skadan tillkommit med uppsåt eller genom grof vårdslöshet vid renarnes bevakning.

12 §.

Lapp, hvilken uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet vid bevakningen af sina renar vållat att renarne gjort skada, som enligt hvad i 10 och 11 §§ stadgas skall ersättas, böte derjemte för hvarje gång högst fyratio kronor, der ej förlikning träffats om skadans ersättande. För gäldande af de böter, som sålunda kunna ådömas renvaktare, ansvare den Lapp, genom hvars renar skadan åstadkommits.

13 §.

Äro inom en trakt de för Lapparne afsatta land så belägna, att de renar, som söka bete å dessa land, kunna antagas komma att, der bevakning saknas, under betestiden ströfva omkring i hela trakten, och äro omständigheterna i öfrigt sådana, att skada, som af renar göres å angränsande, den bofasta befolkningen tillhöriga egor, icke kan antagas hafva blifvit förorsakad af renar, tillhörande andra Lappar än dem, som uppehålla sig å dessa land, kan trakten förklaras skola utgöra ett skadeersättningsområde, inom hvilket de Lappar, som der med sina renar uppehålla sig, skola i de fall nedan sägs vara underkastade gemensam ansvarighet för skada, som af renarne tillskyndas den bofasta befolkningens egendom. Konungen bestämmer, hvilka trakter skola för-

klaras utgöra särskilda skadeersättningsområden, och fastställer gränserna för ett hvart af dem.

Sker inom skadeersättningsområde i Norrbottens eller Vesterbottens läns lappmarker, under Juni, Juli och Augusti månader, eller inom Jemtlands län under tiden från och med den 1 Maj till den 1 Oktober skada å egor af den beskaffenhet, hvarom i 10 § sägs, och kan ej utrönas genom hvilkens eller vilkas renar den blifvit förorsakad, åligger ersättningsskyldigheten de Lappar, hvilka uppehålla sig med sina renar å de land, som äro belägna inom skadeersättningsområdet, och varde ersättningsbeloppet jemte syne- och rättegångskostnader dem emellan fördelade i förhållande till det antal renar, hvarmed en hvar af dem tillhör området. Om vid den tid, skadan skedde, renar tillhörande andra än de Lappar, som ega rätt att vistas å landen, der uppehöll sig, skola äfven dessa Lappar i förhållande till antalet af sådana renar i ersättningen deltaga. Visar Lapp, förr än förlikning träffats eller dom i målet gifvits, att skadan ej blifvit föröfvad af hans renar, vare han från deltagande i ersättningen fri.

Lapp, som uppehåller sig med sina renar å land, beläget inom skadeersättningsområde, skall för ordningsmannen uppgifva antalet af de renar, han har under sin vård, och dessas egare. Öfverstiger renantalet med en femtedel eller mera det af honom uppgifna, böte högst fyratio kronor.

14 §.

Fordrar någon ersättning för skada, som af renar förorsakats, och är det ostridigt, af hvilken skadan bör gäldas, varde, der den som skadan lidit det äskar, frågan efter syn och uppskattning pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje. Tredskas den, mot hvilken anspråket väckes, att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande att på ansökan af den, som anspråket väckt, om valet förordna. Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda kostnaden för syneförrättningen. Sättes ersättningen ej högre än den ersättningsskyldige före synen bjudit, gälde den, som anspråket väckt, synekostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar.

Vill den, som fordrar ersättning, hellre genast lita domstol än skiljemän till, stånde det honom öppet.

15 §.

Lappar, hvilka efter hvad i 13 § sägs blifvit till ansvarighet för inträffad skada dömda eller ingått förlikning om erläggande af ersättning, som icke öfverstiger det belopp, hvartill skadan blifvit vid syn värderad, med tillagd godtgörelse för synekostnader, vare oförhindrade att, i händelse kännedom sedermera erhålles, att skadan är föröfvad af renar tillhörande någon annan, eller att andra Lappar vid den tid, då skadan skedde, haft renar inom skadeersättningsområdet och sålunda böra deltaga i ersättningen, väcka talan om godtgörelse för hvad de erlagt eller för den del deraf, som på andra Lappar belöper. Sådan talan må dock ej anhängiggöras senare än ett år efter det laga kraft egande utslag fallit eller förlikning träffats angående skadeersättningens utgifvande.

16 §.

Hålla flere Lappar sina renar tillsammans i en hjord och sker skada af renar, som höra till hjorden, vare, der ej utrönas kan, genom hvilkens renar skadan blifvit föröfvad, desse Lappar pligtige att i förhållande till det antal renar, en hvar af dem har i hjorden, ersätta skadan jemte syne- och rättegångskostnader.

17 §.

Den, som oloffigen fäller eller misshandlar Lapparnes renar, skall, utom full ersättning för skadan, böta högst fyratio kronor, så framt icke förseelsen efter allmän lag medför högre ansvar. Lag samma vare, om någon med uppsåt eller af groft vållande förorsakar att renarne genom skrämskott, af hundar eller på annat otillbörligt sätt ofredas på tillåtna uppehållsställen, eller söker att dem derifrån fördrifva.

Ofredas ren på tillåtet uppehållsställe af hund, skall skada, som derigenom tillfogas renen, af hundens egare till fullo ersättas, äfven om skadan icke förorsakats genom någons uppsåt eller vållande.

Varder renhjord, som betar å tillåtet uppehållsställe, skingrad af hund, och förorsaka renarne derigenom skada, den skada skall af hundens egare ersättas.

Hund, som har till vana att döda renar eller ock upprepade gånger jagat renar äfven på tillåtet uppehållsställe, skall af egaren, efter föreskrift af polismyndigheten, dödas, och åligger det polismyndigheten att, der egaren sådant underlåter, genast låta döda hunden.

18 §.

När i denna lag talas om Lapparnes renar, förstås dermed icke allenast deras egna utan ock andras renar, hvilka äro under deras vård.

Bofaste, hvilka lemnat renar till vård åt Lappar, hafva i fråga om dessa renar enahanda förpligtelser enligt denna lag, som Lappar, hvilkas renar äro under annans vård.

19 §.

Der underhåll af renar å något visst område pröfvas för den jordbrukande befolkningen vara i synnerlig mån betungande, kan Konungen förordna, att det område ej vidare må till sådant ändamål begagnas, mot det att erforderlig betesmark anvisas Lapparne på annan landsträcka, som dertill finnes tjenlig.

20 §.

Der för samfärdselns uppehållande pröfvas nödigt, eger Konungens Befallningshafvande förordna, att vissa områden vid färdväg ej må begagnas till annat bete för renar än det, som ifrågakommer under flyttning eller annan färd å vägen, så ock att viss trakt omkring kyrka, tingsstad eller marknadsplats ej må användas till annat bete för renar än för deras körrenar, som besöka sådan plats. Öfverträdelse af sådant förordnande straffes med böter, första gången högst fyratio kronor och annan gång högst dubbelt.

21 §.

Lapparne äro berättigade att till jagt och fiske betjena sig af land och vatten icke allenast å de för dem afsatta land och sådana områden i Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker, som för dem bibehållas, utan äfven å annan utmark inom dessa lappmarker under den tid de ega att å sådan utmark uppehålla sig med sina renar.

22 §.

Ej må bete eller slätter å de för Lapparne afsatta land af dem upplåtas till bofaste. Sker sådan upplåtelse, vare den ogild. Varder bete eller slätter å något för Lapparne afsatt land af dem ej användt, och finnes upplåtelse af sådant bete eller sådan slätter tills vidare kunna ske utan intrång eller skada för Lapparne, ege Konungens Befallningshafvande att mot lega upplåta betet eller slätter, intill dess behof deraf åter för Lapparne uppstår. Medel, som härigenom inflyta, skola enligt de bestämmelser, som gifvas af Konungen, till förmån för Lapparne användas.

Rätt till jagt och fiske å de för Lapparne afsatta land må ej af dem till annan upplåtas. Finnes upplåtelse af rätt till jagt eller fiske å dylikt land kunna ske utan skada för Lapparne, ege Konungens Befallningshafvande att, sedan de Lappar, hvilka ega rätt att med sina renar å landet uppehålla sig, blifvit hörde i ärendet, tills vidare tillåta annan att emot afgift å landet jemte dessa Lappar utöfva jagt eller fiske; och gälle om användandet af medel, som härigenom inflyta, hvad ofvan i fråga om lega för bete eller slätter finnes stadgadt.

23 §.

Har kronopark, belägen utom de trakter, hvarom i 1 § sägs, blifvit af Konungen förklarad tjenlig till renbetesland, ankommer på Konungen att bestämma det omfång, hvori bete och skogsfång, jagt och fiske få af Lapparne der utöfvas.

24 §.

Pröfvar Konungen nödigt, att jord, som tillhör enskild, skall begagnas antingen för det i 19 § omförmälda ändamål, eller för att bereda Lapparne vid de för dem afsatta land tillgång till skogsmark eller bete eller till vägar öfver inegor emellan landen, eller för att uppföra stängsel till förekommande af skada af renar, vare egaren pliktig att afstå jorden mot ersättning, som, der godvillig öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas enligt gällande förordning angående jords afstående för allmänt behof.

25 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. I händelse af bristande tillgång förvandlas böterna enligt allmän strafflag.

26 §.

De i 3 § omförmälda förseelser, hvilka endast förnärma enskild persons rätt, så ock de förseelser, om hvilka i 17 § handlas, må ej åtalas af allmän åklagare, der ej målseganden dem till sådant åtal an gifvit. Annan förseelse mot denna lag må ej, der den endast förnärmar enskild persons rätt, åtalas af annan än målseganden.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1887 utom hvad angår Jemtlands län, der lagen träder i kraft den 1 Januari 1889; dock att §§ 19, 23 och 24 må jemväl i fråga om Jemtlands län från och med förstnämnde dag vinna tillämpning.

2:o.

Lag angående renmärken.

1 §.

Det märke i rens öron, som Lapp vill begagna till att skilja sina renar från annans, skall af honom uppvisas inför Häradsrätten i den ort, der han har sitt hemvist. Bofast renegare uppvisar det renmärke, som han vill använda, inför Häradsrätten i den ort, der Lapp, som sköter hans renar, har sitt hemvist.

Häradsrätten låte ordningsmännen i lappbyarne inom tingslaget samt öfriga Lappar, hvilka äro vid Häradsrätten tillstädes, så ock uppsyningsmännen, der sådan i orten finnes, yttra sig öfver märket.

2 §.

Finner Häradsrätten märket vara sådant, att det tydligt skiljer sig från äldre renmärken, som användas, samt att det ej lätteligen kan till sådant äldre märke förvandlas, fastställa Häradsrätten märket.

3 §.

Vid Häradsrätten skall föras en förteckning, upptagande de af Rätten fastställda renmärken, tillika med uppgift på de renegare, för hvilkas räkning märken blifvit fastställda.

4 §.

Lapp eller bofast, som å rens öron anbringar eller låter anbringa märke, hvilket ej blifvit af Häradsrätten för honom faststaldt, straffes med böter från och med femtio till och med femhundra kronor.

5 §.

Öfverträdelse af denna lag åtalas af allmän åklagare, så ock af uppsyningsman, der sådan finnes.

6 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. I händelse af bristande tillgång förvandlas böterna enligt allmän strafflag.

7 §.

Uppvisas vid Häradsrätten å det Ting, som infaller näst efter det denna lag trädte i kraft, af särskilda renegare till fastställelse renmärken, af hvilka det ena icke tydligt skiljer sig från det andra eller det ena lätteligen kan till det andra förändras, eger den renegare, som sjelf eller hvars förfäder längst använt uppvisadt renmärke, att derå erhålla fastställelse.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 1888 utom beträffande Jemtlands län, der lagen träder i kraft den 1 Januari 1889; dock må den i 4 § stadgade ansvarsbestämmelse, för så vidt angår renegare, hvilken anbringar eller låter anbringa icke faststaldt renmärke, som af

honom var användt, då lagen å hvarje ort trädde i kraft, icke, förr än sex månader derefter förflutit, vinna tillämpning.

Med undersåtlig vördnad etc.

Stockholm den 5 Maj 1886.
